

۴-۲- روش تحصیل آخوندی، جلسه چهارم، قوی و غنی خوانی کتب پایه ۱

پنجشنبه، ۱۶ ژوئیه ۲۰۱۵ ق.ظ

۴- کتب تحصیلی

(۱) الگو و قالب کلان کتب تحصیلی:

باید میان دو مرحله از تحصیل کتب حوزوی تفکیک کنیم.

(۱) قوی خواندن

(۲) غنی خواندن

مرحله قوی خواندن در تحصیل حوزوی، میزان واجب است و مرحله غنی خواندن، مرحله کمالی و تکمیلی تحصیل میباشد.

این دو مرحله باید حتما همزمان باشد و نمیتوان مثلاً غنی خواندن را به بعداً موکول کرد، هیچ بعداً ای وجود ندارد.

سبک خواندن کتب حوزوی متفاوت است با سبک خواندن کتب دانشگاهی، همچنین در حوزه تحصیل، استاد محور است، نه کتاب محور. به عنوان مثال، برخی کتب حوزوی، در دانشگاه نیز مطالعه میشود اما سبک تحصیل دانشگاهی کاملاً متفاوت است و برای مجتهد شدن نیازمند تحصیل آخوندی هستیم.

در تحصیل حوزوی، سه سال اول، در ثبتیت روش تحصیل آخوندی و همچنین ثبتیت اخلاق آخوندی در وجود طلبه ها بسیار حساس و تأثیرگذار است.

(۱) قوی خواندن:

(۱) آخوندی خواندن

(۱) دقت در عبارت

(۲) تحلیل و تفسیرهای مختلف عبارت

(۳) دوختن اول و آخر یک کتاب به یکدیگر

(۴) قیمت گذاری متون و بخش های کتاب

(۵) هندسه محتوا و مرتب سازی ساختار کتاب

(۶) مدیریت سوالات و مسائلی که حین مطالعه مطرح میشود

(۷) چرخه فهم و رفت و برگشت در فهم متن

همواره خواندن متنون با چند بار خواندن، فهم عمیقی به دست میدهد. حتی کتب فارسی را هم باید با دقت بسیار بالایی بخوانیم و ارتباطات و نتایج نکات مختلف را کشف کنیم.

یکی از ثمرات چنین مطالعه ای را میتوان در نقدهایی که شهید مطهری بر کمونیسم انجام دادنده مشاهده کنیم به طوری که خود کمونیست ها هم مقهور این دقت و عمق مطالعه و نقد شدند.

در تحصیل دانشگاهی، **حجم خواندن** ملاک و ارزش است ولی در تحصیل

حوزوی، **عمیق خواندن** ملاک است نه سریع خواندن.

(۲) تأمین اهداف ویژه آن علم در حوزه.

به عنوان مثال هدف ویژه خواندن صرف، فهم عمق معناست. همچنین در مباحث نحوی

باید توجه کنیم که تأثیر مبحث تفاوت بدل کل از کل با عطف بیان در فهم عمق معنا چیست؟

۳) تأمین اهداف دانشی آن علم

به محض مواجهه با یک کتاب باید ابتدا تشخیص دهیم که این کتاب در چه مقطع و لایه ایست و به دنبال تأمین اهداف آن لایه باشیم. به عنوان مثال در کتاب صمدیه به دنبال لایه کاربردی نحو هستیم اما به هنگام مواجهه با کتاب سیوطي ما وارد لایه تعمیقی شده ایم.

۴) تأمین اهداف بالعرض

اهداف بالعرض عبارت است از توانایی های آخوندی ای که ضمن مطالعه کتب حوزوی به دست می آید.

اساتید میگویند که اگر شما بتوانید کتاب صمدیه را به خوبی خودتان مطالعه کنید و مطالب مختلف را از دل آن بپرسید، کفایه را به راحتی متوجه خواهید شد، با اینکه موضوع این دو کتاب هیچ ارتباطی به هم ندارند. علت این است که کتاب کفایه هم مانند صمدیه، در خلاصه ترین حالت ممکن گفته شده است. بنابراین بپرسیدن مطالب خلاصه شده از یک متن، یک هدف بالعرض است.

۵) اشراب رویکرد مطلوب آموزش علم

به عنوان مثال کتبی مانند صمدیه برای آموزش امروزی نحو نگاشته نشده است، این در حالی است که کتابی مانند بدايه النحو، طبق روال آموزشی گفته شده است. اما این به معنای کنارگذاشتن صمدیه نیست زیرا کتاب صمدیه دارای اهداف بالعرضی است که در بدايه النحو نیست.

بنابراین بهتر است در کنار کتبی مانند صمدیه، به کتبی مانند بدايه النحو که دارای رویکرد آموزشی مطلوبی است، رجوع کنیم و از تمارین و مباحث شسته و رفته آن کتب نیز استفاده کنیم.

۶) مهارت و دغدغه تبع و رجوع به شروح و حواشی

در تحصیل حوزوی، یک درس به عنوان محور یادگیری قرارداده میشود و بعد از آن باید به یک سری شروح و حواشی و سایر کتب، رجوع نمایید.

هنگامی که مشکلی برای شما به وجود آمد و نتوانستید به هیچ وجه آن را حل کنید، در این موقع باید به شروح و حواشی رجوع کنید و رجوع به شروح باید مسئله محور باشد نه اینکه از اول شروع به خواندن آنها کنید.

۲) غنی خواندن

۱) تأمین اهداف بینشی

۱) زندگینامه علمای آن علم

به عنوان مثال به هنگام خواندن کتاب صمدیه، خوب است زندگینامه نحویونی که نام آنها در کتاب بردۀ میشود خوانده شود.

۲) کتابشناسی توصیفی

به عنوان مثال در درس صرف، لیست تمام کتب صرفی، توسط استاد استخراج شده و به اندازه اندکی در مورد هر کدام توضیحات ارائه شود تا حداقل آشنایی با آن کتب ایجاد شود.

۲) لمس عملی یک مکتب در حین تحصیل

این بخش در لایه ای که طلبه به تحصیل دروس فقهی میرسد، مهم است. مثلا استادی که بر اساس سبک نجف درس را میدهد، میتوان از تدریس او، مدل مکتب نجف را نیز یاد گفت. چنین چیزی در کارگاه قابل آموزش نیست بلکه مثلا در طی چهارسال تدریس، میتوان از استاد، این مکتب را یاد گرفت.

۳) اشراب رویکرد مطلوب خود علم

به این معنا که جهت گیری اصلی و خوب این علم باید این باشد، هرچند ممکن است که در طی زمان دچار انحراف شده باشد.

البته این مبحث در اختیار طلبه نیست بلکه وابسته به استاد است!!!

◆ به عنوان مثال در مورد درس منطق باید بگوییم که رویکرد صحیح منطق باید رویکرد صدرایی اصولی باشد.

◆ در مورد درس احکام، میتوان گفت: (بعضی میگویند) رویکرد صحیح بیان احکام به این صورت که حکم به همراه حدیث و روایت باشد مؤثرتر است یا اینکه گفته میشود که احکام منقطع از اخلاق است و اگر مرتبط تر باشد بهتر است.

۴) تطبيقات ميان رشته اي:

مثلا در نحو در مورد مذکور و مؤنث مباحثی مطرح میشود و در صرف هم چنین مبحثی مطرح میشود، حال اگر طلبه بتواند ارتباطات میان این مطالب را کشف کند و به هم بدوزد، میتواند به جمعبندی برسد.

هنگامی که طلبه از نزدیک با مباحث جزئی درگیر است میتواند به راحتی ارتباط میان آنها را کشف کند، اما وقتی زمان گذشت، فقط یک سری کلیات از این مباحث در ذهن انسان باقی میماند که با این کلیات نمیتوان ارتباطات را به خوبی کشف کرد.

۵) سه بعد غنی سازی کتاب

۱) کارهای تكمیلی (مستدرک نویسی کتاب)

نظر به مباحثی است که در کتاب مورد مطالعه شما نیست و باید چاله های کتاب را پر کنید.

به عنوان مثال در کتاب احکام، مباحثی مانند موسیقی مطرح نشده است.

۲) کارهای اقماری

به این معنا که کتاب مورد نظر تنہ اصلی را دارد اما در کنار آن باید یک سری شاخ و برگ هم به وجود آورد.

مثلا هنگام مطالعه درس صرف، میتوان به نقش صرف در تفسیر قرآن توجه کرد.

۳) کارهای امتدادی

یکی از کارها پاسخ به این سوالات است که مثلاً: فلان درس را باید بخوانیم که چه بشود؟ یک سری کتب وجود دارد که پاسخ این سوالات را داده است.

۲) بحث مصدقی پیرامون دروس

۱) احکام پایه ۱

کتب مناسب برای لایه های مختلف به عبارت زیر است:

۱) قوی خواندن

۱) احکام عمومی ، نویسنده آقای محمد وحیدی، نشرسنابل

سه جلد است. جلد اول عبادات، جلد مستحبات، جلد سوم معاملات. مجلدات اول و سوم بسیار مهم است.

۲) الاصطلاحات فی الرسائل العملية، یاسین چی، چاپ جامعه مدرسین

با کمک این کتاب میتوان به اصطلاحات فقهی آشنا شد و به منابع اصلی رجوع کرد.

۳) عروء الوثقی با حاشیه آقای مکارم، امام خمینی و ... (۴۰نفر)، چاپ آقای مکارم.

۴) راهنمایی فتاوا، حجت الاسلام فلاح زاده در این کتاب اختلافات احکام بیان شده است.

۵) کتب تخصصی احکام مانند، احکام جوانان، بانوان، احکام وسوس، پرسش و

پاسخ های دانشجویی(با موضوعات مختلف دسته بندی شده است) و ... حدائق خوب است با این کتب آشنا باشید تا بتوانید به دیگران معرفی کنید.

۲) غنی خواندن:

۱) درآمدی بر آموزش احکام، نویسنده: محمد وحیدی، نشر هاجر

در این کتاب روش های یادداهن احکام به دیگران بیان شده است.

۲) درآمدی بر فقه اسلامی، محمد وحیدی، نشر هاجر

این کتاب هویت فقه، کتب فقهی، کلیدهای صحیح فهمی احکام و اهداف بینشی مباحثی را بیان کرده است.

۳) مردم و برداشت‌هایی از احکام، محمود اکبری

در این کتاب برداشتهای نادرست عموم مردم از احکام را جمع آوری کرده و پاسخ داده است.

۴) مسائل جدید از دیدگاه علماء، نویسنده ...

استفتایات مسائل روز با موضوعات پراکنده.

۵) حیله های شرعی و چاره های صحیح شرعی، نویسنده : آیت الله مکارم

شیرازی

این یک کتاب بسیار مفید و خوب است.

۶) محرمات و واجبات عملی و اعتقادی، نویسنده: آیت الله مشکینی، نشر الهدی

جالب این است که در این کتاب واجبات اعتقادی هم آورده شده است.

۲) صرف:

۱) قوى خواندن:

۱) صرف کاربردی(آموزش پیشرفته صرف، دلالت یابی مفردات قرآن و احادیث)

عبدالرسول کشمیری، انتشارات مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام

این کتاب دو جلد است که باید حتما تهیه شود و بسیار صرف را شیرین کرده است و همچنین قوى خواندن و غنى خواندن را با هم جمع کرده است.

۲) صرف جامع کاربردی (معنى الفقيه)، مصطفی جمالی، نشر دارالفکر

کتاب فروشی دارالشفاء این کتاب را عرضه میکند. این کتاب نسبت به کتاب قبلی،

قدرتی امروزی تر شده است اما کتاب قبلی آخوندی تر و عمیق تر است.

۳) درسنامه صرف، عرب خراسانی، نشر: دارالعلم

این کتاب به صورت فارسی است با تأکید بر شرح رضی بر شافیه و کتاب خوبی است.

۲) غنی خواندن:

(۱) **صرف روان با حدیث و قرآن**: احمد امینی شیرازی، بوستان کتاب، دو جلد است. سطح دو آن فعل و اسماء مشتق است و سطح سوم آن در مورد اسماء است و سطح سه آن میتواند مفید باشد.

(۲) **شرح رضی بر شافیه**

۳) لغت:

۱) قوی خواندن

(۱) **تفسیر واژگان قرآن کریم**، نویسنده فیاض بخش و روحی، مؤسسه جلوه نور، نشر تهران فردادرد در این کتاب واژگان قرآن را از جاهای مختلف جمع آوری کرده است.

(۲) **الدر النظیم فی تفسیر قرآن کریم**، نویسنده: شیخ عباس قمی کتاب خلاصه ایست که معانی لغاط و الفاظ قرآن را بیان کرده است و خوب است که آنها را حفظ کنیم.

(۳) **درآمدی بر دانش مفردات قرآن**، طیب حسینی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه بخش زیادی از این کتاب راجع به الگوریتم اجتهاد لغوی است که در آخر هم به صورت مصادقی بر روی چند لغت وارد شده است. این کتاب بیشتر برای پایه ۳ مناسب است.

(۴) **فقه الغه ، ملکی نهادنی**

۲) غنی خواندن

(۱) **فن ترجمه** ، دکتر یحیی معروف، انتشارات سمت ترجمه در فهم عمق معنا و انس با زبان عربی همانند زبان مادری میتواند مفید باشد.

۲) قرآن آخوندی (بسیار مهم)

طلبه باید یک قرآن که دارای حاشیه بیشتری باشد، برای خود اختیار کند، زیرا در کتب مختلف ممکن است به نکته ای برخورد کنید که این نکته در فلان آیه تأثیر دارد. به آن قرآن آخوندی خاص بروید و این نکته را ذیل آن آیه به صورت ریز اضافه کنید. به مرور زمان شما قرآنی خواهید داشته که مجموعه ای از نکات بسیار مهم از علوم مختلف است.

۴) نحو

۱) قوی خواندن

(۱) **الحدائق النديه** ، سید علیخان مدنی، نشر مهر بیکران

(۲) **موسوعه الصرف والنحو والغه**، امیل بدیع

(۳) **نحو روان با حدیث و قرآن**، احمد امین شیرازی، جلد ۲، بوستان کتاب

(۴) **بداية النحو**، صفائی بوشهری

بسیار کتاب خوبی است که در کنار صمدیه باید حتما خوانده شود. از نظر محتوا

یک و ۷۵ صدم برابر نسبت به هدایه و صمدیه مطلب بیشتر دارد.

۵) زبان قرآن، نویسنده: حمید محمدی.

دوره عالی تجزیه و ترکیب این مجموعه کتاب، برای سال اول خوب است.

۲) غنی خواندن

در خواندن نحو به طور کلی بعد از بررسی متوجه میشویم که ۵ سبک و رویکرد کلی وجود دارد که رویکردی که ما به دنبال آن هستیم، نحو خوانی حوزوی است.

این پنج رویکرد و ویژگی های هریک عبارتند از:

۱) رویکرد حوزوی

در رویکرد حوزوی جمع بین سه دسته دوتابعی شده است:

(۱) صناعت و معنا

(۲) اقوال و استعمال

(۳) تتبع و تحلیل

۲) رویکرد معنایی

۳) رویکرد تحلیلی

برخی نیز متوجه نحو تحلیلی شده اند اما این کتب بعضا مشتمل حرف های شاذ

زیادی است که گاهی اوقات از استعمالات رایج دور شده اند.

۴) رویکرد تیسیری

در این رویکرد، با هدف **садه سازی** نحو است و سعی در ساده سازی نحو داشته

اند. این کتب برای اهداف عمومی مناسب است اما برای اهداف حوزوی مانند سم

است.

۵) نحو غربی

علومی مانند زبانشناسی، نشانه شناسی و ... تأثیراتی در نحو گذاشته است که این

رویکرد بسیار دور از اهداف حوزوی است. این کتب با رویکردهای غربی نوشته شده

است.

كتب مناسب غنی خواندن نحو:

(۱) نقش علم نحو در تفسیر قرآن، جواد آسه، نشر مؤسسه امام خمینی

(۲) تأثیر علوم ادبی در فهم قرآن، محمد فلاحی قمی، بوستان کتاب

(۳) تأثیر قرآن در پیدایش و پیشرفت علوم ادبی، میرجلیلی، بوستان کتاب

(۴) الاقتراح سیوطی در اصول نحو

(۵) تاریخ نحو، محمد الاسعد

(۶) در سی دی مؤسسه نور در مورد تاریخ نحو مطالبی بیان شده است.

(۷) اصول نحو، مهدی جمالی، شمیم قلم

این کتاب بیشتر مباحث تاریخ علم نحو و این مقدماتش خوب است.

(۸) تاریخ مطالعات زبانشناسانه مسلمانان، نشر سمت

۵) منطق

۱) قوى خواندن

(۱) کتاب منطق ۲، منتظری مقدم

(۲) منطق کاربردی، خندان، نشر طاها

(۳) منطق شهید مطهری

(۴) معیار اندیشه، عسکری سلیمانی

(۵) مغالطات ، خندان

(۶) منطق ۱ و ۲ آقای قراملکی، پیام نور

۲) غنی خواندن

(۱) منطق در آیینه معارف ۱ و ۲، محمد ذوقی

(۲) معیار دانش، عسکری سلیمانی